

Je náboženství nepostradatelnou součástí života, nebo se bez něho můžeme obejít?

Rostislav Částek
(Gymnázium Svitavy)

Náboženství mělo v lidské historii vždy své místo, mnohdy měli kněží velice důležité postavení, ti vrchní mívali stejný nebo i větší vliv než samotní vládci (pokud sami nebyli panovníky). I dnes je víra nedílnou součástí života mnoha lidí, přesto vzrůstá počet těch, kteří se bez Boha (případně bohů) obejdou nebo víru v něco vyššího, co nás přesahuje, považují za směšnou (před věřícími to ze slušnosti neříkají nahlas). Má náboženství smysl, význam, místo v našich životech, nebo je pouhým přežitkem, bez kterého se může normálně žít?

Už první písemné památky se zmiňovaly o božstvech, s jejich pomocí bylo možné vysvětlit přírodní úkazy (blesky, noc a den,...), stvoření světa, posmrtný život. Náboženství přinášela různé morální hodnoty (mnohé platí i dnes), určovala složení rodiny (což stále přetrvává, ačkoliv liberálněji založení lidé porušují normy vlastní víry k vlastnímu uspokojení). Ale právě rozmanitost náboženství, sekt a kultů vedla k válkám, odlišná víra k vyražování lidí s jinými názory (to je možné vidět i v současné době). Mnohokrát bylo řečeno, že se historie opakuje – skutečně dochází k bojům kvůli víře napříč staletími. To naznačuje, že bychom se bez náboženství obešli a tím i získali (války by přetrvaly, ale důvodem k nim by nebyla víra).

Víra v bohy od starověku (možná i dříve) naplňovala lidské životy. Určovala, co se smí a co ne, za hříchy proti řádu náboženství se platilo – pokání, odpuštění, smrt. Jisté civilizace přinášely bohům oběti (i v podobě lidských životů), pořádali hry a slavnosti pro jejich pobavení a na jejich počest. Nejvzdělanějšími lidmi byli právě kněží, tak se různé církve stali postupem let nositeli vzdělanosti. V současnosti tyto úlohy neplní, alespoň ne v takové míře. Ateisty je víra vnímána jako snůška lží/pohádek/nesmyslů. Tím se dostáváme ke známému sporu této doby – věda vs Bůh, přestože ne jeden vědec nebo významný vynálezce byl věřící (Isaac Newton, Albert Einstein,...).

Dříve bylo normální patřit k nějaké náboženské organizaci, ve většině zemí je tomu tak stále, avšak v Česku, kde většina lidí patří mezi nevěřící, můžeme vidět, že se bez víry dá přežít. Jsou tací, kteří se k žádné víře nehlásili, ale po nějaké události se obrátili k bohu, příkladem může být smrt blízké milované osoby. Někteří zarytí nevěřící se obrací k víře, bohu ve chvílích životní těžkosti (vážná nemoc, nezvěstné děti,...) nebo, když něco potřebují (zvýšení platu, povýšení,...). Najdou se lidé, kteří se řadí k některému náboženství jen tzv. na oko nebo je to pro ně něco navíc, rodinná tradice, splnění přání staršího příbuzného. Ať už je to jakkoliv, můžeme vidět, že již nedochází k pevnému a přísnému dodržování všech pravidel, dodržování některých dokonce ani zákony neumožňují.

V současné době se můžeme setkat i s netradičními formami náboženství, dobrým příkladem je jediismus, který vznikl na základě filmů Star Wars. Některá náboženství vznikla jako taková forma protestu (např.: pastafariánství, které je parodické a vzniklo kvůli rozhodnutí státu Kansas, že vyučování o stvoření světa bude rovnocenné evoluční nauce). Teď se na to podívejme zcela objektivně, tato netradiční náboženství byla někým prostě vymyšlena. Příslušníky tradičních náboženství to může být označeno za nesmysly. Stejně se dívají nevěřící na Židy, muslimy a křesťany. Tyto tradiční náboženství si také někdo vymyslel,

pouze k tomu došlo před nějakými dvěma tisíci lety. Nehledě na to, že mnoho bohů z jednoho náboženství se podobá bohům z jiných náboženství. Mohli bychom si také položit otázku, zda vymyšlení náboženství tehdy také nemělo jen politickou, či zábavnou funkci. Když se podíváme na stále populárnější fantasy filmy, seriály, hry a literaturu, zjistíme, že jednotlivé světy mají vlastní božstva. I tenkrát mohla být námi považovaná literatura za nábožensky významné texty jen dílem fantazie člověka. Přesto musím dodat, že náboženství (především bohové Olympu) bývá zdrojem pro tvorbu příběhů a spolu s mýty je důležitou inspirací pro dnešní zábavní průmysl. Podstatné je také to, že náboženství není jen otázkou víry, ale jde i o formu zábavy, aniž by to nutně znamenalo životní přesvědčení, že nějakí bohové ovládají vše kolem. K tomu všemu bych rád dodal, že za náboženství bychom mohli považovat i víru ve vědu.

Vzhledem k rostoucímu trendu se odvracet od víry a náboženství bude pravděpodobně jeho význam menší a menší. Je možné, že vzniknou jiné druhy náboženství, které nahradí ty současné. Každopádně se bez náboženství můžeme obejít, přestože nám může ukázat nový smysl života, dávat naději, kde vše selhalo, přinášet morální hodnoty. Věřící by jistě našli spoustu důvodů, proč má náboženství smysl, význam, mohli by vyprávět příběhy, jak se ke své víře dostali, jak jim vyšší moc pomohla. Pro mnoho lidí je tedy náboženství skutečně důležité, ale obecně se jeho význam, nepostradatelnost lidských životech vytrácí. Nechci snižovat důležitost náboženství, ale v současnosti se bez něho lze obejít.